

F. A. W. VAN 'T LAND en A. S. VAN DER WOUDE, *De Habakuk-rol van Ain Fasha*. Tekst en vertaling. Met een Woord Vooraf van PROF. DR. TH. C. VRIEZEN. Van Gorcum & Co., Assen, 1954, 32 bls. f 1.90.

Hierdie handige uitgawe van een van die merkwaardigste tekste van die handskriftevonds by die Dode See is die eerste deeltjie van die reeks Semietiese Teksten met vertalings, uit te gee onder redaksie van die Groningse professore Dr. J. H. Hospers en Dr. Th. C. Vriezen. Dit is 'n verblydende onderneming, en ons hoop dat die serie gereëld mag verskyn en werk van dieselfde uitnemende versorging en goed-wetenskaplike gehalte sal bevat. Daar is seker behoefte aan sulke 'n reeks wat herinner aan die bekende serie „Kleine Texte” van Prof. Lietzmann. Die bewerkers is die vroulike teologiese kandidaat mej. Van 't Land en die heer Van der Woude, theol. drs. en cand. litt. sem. Na 'n beknopte inleiding en literatuuroopgaaf (wat natuurlik en gelukkig van jaar tot jaar aangevul moet word en nie alle betreffende publikasies kan noem nie) word op die linkerbladsy die Hebreuse teks gegee met daaronder die nodige aantekeninge en op die regter 'n vertaling. Ook sonder die merkwaardigerwys ontbrekende bladsynommering is die naslaan gemaklik genoeg. Die boekie is 'n baie welkome hulpmiddel vir studente en lesingsgebruik ter inleiding in hierdie merkwaardige kommentaar op die eerste twee hoofstukke van die Habakukprofesie wat sowel vir die teks van die Hebreuse Bybel as vir die geskiedenis van die eksegesi en veral vir die apokaliptiese en tydhistoriese toepassing van die profetiese woord van uitnemende belang is. Die bewerkers het hulle in die aantekeninge bepaal tot wat voldoende is om 'n voorlopige insig in die teks te verkry. Vir degeliker studie bly die fotokopieë soos in die eerste publikasie van die Jesaja-handskrif en die Habakuk-komentaar deur Millar Burrows e.a. in *The Dead Sea Scrolls of St. Mark's Monastery*, New Haven 1950 gegee, onmisbaar. Hoeseer dit die geval bly, blyk uit die foutiewe lesing (of drukfout?) Kol. XII r.4 waar *hjh*d staan i.p.v. *hch*d met *chēth*. Dit is juis 'n geval waar vir die skerp opmerker 'n tog wel duidelike verskil tussen die *hē* en *chēth* bestaan, en wat netsoos baie ander gevalle die bewering van die bewerkers dat hierdie twee letters in die manuskrip nie onderskei word nie (Aant. by Kol. VIII r.4), loënstraf. Dit lyk tog wel of die kopiëe die *he* en spesiaal die linkerbeen met 'n ander handbeweging geskryf het as die *chēth*. Die van M.T. afwykende

lesing *ma'al* i.p.v. *'āmāl* in Kol. I r. 5 lyk my nie geregverdig nie, waar in die fotokopie nouliks genoeg ruimte is vir die twee letters *'ajin* en *lāmed* plus woordskeidingsruimte plus *tāw* en *bēt*.

Dat die oorspronklike betekenis van *'ormā* „hinderlaag” sou wees, kan nie uit Jos. IX, 4 afgelei word nie (Kol. VII Aant. 11/12; dis tog nie 'n onjuiste weergawe van die Duitse „Hinterlist” nie?).

In die vertaling lyk my die bewerkers nie altyd ewe gelukkig nie insover hulle hul baie nouer aan die Hebreeuse woordorde en woordgebruik sou kan aangesluit het sonder om die Nederlandse idioom geweld aan te doen. Dan sou die aansluiting van die *pēsjer* of „verklaring” aan die Bybelteks in verskillende gevalle ook treffender geblyk het. So bv. Kol. III r. 4 „die alle volken schrik (en angst) aanjagen” beter: „de schrik en angst voor wie op alle volken ligt”; ib. r. 5 „op het kwade gericht” beter „op kwaaddoen gericht” (Inf. Hif'il); ib. r. 5 en 6 „met . . . met” beter: „in . . . met” of „met . . . bij”; r.; r. 10 „met hun paarden ens. de aarde plattrappen” beter: „de aarde plattrappen met hun paarden ens.”. Kol. IV 2/3 „koningen en prinsen” wel beter: „koningen en vorsten”; r. 7 „angstig en vrezend” beter: „door angst- en schrikaanjaging”; r. 8/9 „verwoesten zij ze” verplaas liever na r. 8 en lees: „zij verwoesten ze”; r. 12 „voorttrekken” liever soos in die teksgedeelte (r. 10) „verder trekken” (of in albei gevalle „voorttrekken”). In Kol. V r. lv. is die M.T. se bedoeling wel goed weergegee, maar in 'n aantekening sou vermeld kon geword het dat die verklaring dit gelees het as: „O Rots, Gij hebt hen bestemd tot degene die hēm zal tuchtigen, die te rein is van ogen om het kwaad te zien”; d. 4/5 „door middel van Zijn uitverkorenen” moet reeds in r. 4 volg agter „God” en i.p.v. „en door dezer kastijding zullen de goddelozen van Zijn volk hun schuld boeten” is m.i. juister te vertaal: „en door de tuchtiging (vgl. r. 1/2) van hen (nl. Gods uitverkorenen) zullen de goddelozen van Zijn volk zich schuldig maken (of: schuldig gehouden worden, schuld op zich laden)”; r. 8/9 „Waarom ziet Gij om naar de trouwelozen” beter: „Waarom ziet Gij de trouwelozen (werkeloos) aan”. Kol. VI r. 15 is „en zeide” uitgelaten; r. 15/16 „opdat men het in het voorbijlopen zal kunnen lezen” beter (veral met die oog op die „verklaring” waar die Leraar die onderwerp is): „zodat zich (maar) kan haasten (of: vlug kan voorbijlopen) degene die het leest”. Kol. VII r. 17 „Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven” beter: „Maar de rechtvaardige, uit zijn geloof zal hij leven”. Kol. VIII r. 2/3 „trouw . . . bewezen” beter: „trouw jegens . . .”; r. 10/11 „om rijk te worden” beter: „om rijkdom”. Nogal steurend en verwarrend is dat in die vertaling van Kol. VIII en vv. „Gij” en „U” met hoofletter, gedruk word asof dit God betref (so tereg Kol I en V). Kol. IX r. 1 „onheilbrengende oordelen” eintlik: goddeloosheidsoordelen, oordelen zoals ze de goddelozen treffen; r. 2 „en zich op hem

gewroken" beter: „en wraaknemingen". Kol. XII r. 5 „ten verderve zal richten, zoals hij op de verdelging . . . bedacht was" beter: „tot vernietiging zal veroordelen, zoals hij op de vernietiging . . . bedacht was".

Bostaande opmerkings geliewe die bewerkers te sien as 'n bewys van belangstelling in hulle arbeid wat veel daartoe sal kan bydra om hierdie merkwaardige geskrif in 'n wyer kring van teologie-studerendes bekend en toeganklik te maak. Die prys, hier ongeveer 4/-, behoef seker niemand af te skrik nie.

15 Febr. 1955.

B. GEMSER.